

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ЛУГАНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управлінської діяльності

Матеріали
IX Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю

4 грудня 2025 року

Херсон

УДК 37.018
Т 33

Редакційна колегія:

Жорова І. Я. – доктор педагогічних наук, професор;

Кузьменко В. В. – доктор педагогічних наук, професор;

Слюсаренко Н. В. – доктор педагогічних наук, професор;

Кохановська О. В. – доктор педагогічних наук, професор;

Одайник С. Ф. – доктор філософії, доцент.

Теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управлінської діяльності: матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (4 грудня 2025 року, м. Херсон) / за ред. Кузьменка В. В., Слюсаренко Н. В.: Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2025. 380 с.

Збірник містить матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управлінської діяльності». У працях авторів розглянуто теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управлінської діяльності в умовах суспільних трансформацій і глобальних викликів; стратегії управління закладами освіти в період воєнного стану та повоєнного відновлення; професійний і особистісний розвиток педагогічних та управлінських кадрів у системі неперервної освіти й сучасних освітніх практик; цифрову трансформацію систему освіти й управління на основі інновацій, освітньої аналітики та технологій штучного інтелекту; освіту як простір формування цінностей, громадянської відповідальності, патріотизму; міжнародну співпрацю та інтеграційні процеси у сфері освіти і науки.

УДК 37.018

Статті подано в авторській редакції. Відповідальність за точність викладених у публікаціях фактів несуть автори.

© **КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2025**

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ
ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гарасюк О. Т., Водяна В. О. Символічне значення образів природи у народних піснях: методичні підходи до роботи на уроках музичного мистецтва у початковій школі.....	67
Гвоздій С. П. Підготовка докторів філософії до викладацької діяльності у сучасних умовах.....	70
Горбатюк Р. М., Білан Н. М. Міжнародна практика у структурі професійної підготовки майбутніх інженерів-енергетиків.....	74
Гринцевич О. В., Перепелка О. Г. Освіта як простір формування цінностей, громадянської відповідальності, патріотизму.....	77
Грогуль А. С., Кобилянський О. В. Дуальна форма здобуття освіти у галузі електричної інженерії: умови ефективного функціонування та перспективи розвитку.....	80
Губ'як В. Д., Лісова Н. В., П'єнтий О. П., Ткачук О. П. Облік проведених занять – важливий фактор стабільності управління освітнім закладом.....	82
Данилова О. І. Педагогічна супервізія: цілі, завдання та функції.....	87
Данилюк С. С. Цифрова екосистема університету: інтеграція аналітики, штучного інтелекту та сервісів у період воєнних викликів.....	91
Дереш В. С., Моніч В. В. Тьюторські технології в забезпеченні соціальної автономії дітей з ООП.....	95
Джеджула О. М. Трансформація графічної підготовки студентів в умовах цифрового суспільства.....	97
Доскоч А. С., Кобилянська І. М. Професійна мобільність як ключова компетентність сучасного менеджера.....	100
Дягилева О. С., Юрженко А. Ю., Свирида В. С. Міжнародна співпраця у сфері морської освіти та підготовки.....	102
Жулінська Г. М., Кохановська О. В. Формування культури добробуту в школі: роль соціально-емоційного навчання у розвитку здорового освітнього середовища.....	105
Заболотенко Д. М. Цифрові технології як інструмент удосконалення управління інформаційними потоками в публічному управлінні.....	109
Зайченко І. В. Григорій Ващенко про майбутню систему освіти в самостійній Україні.....	112
Золотаревська Н. С. Теоретико-методичні основи створення SMART-школи як моделі ефективної організації освітнього процесу на базі інноваційних технологій.....	119
Зубко А. М. Основні закономірності та принципи навчання дорослих в умовах війни.....	123
Іваник Т. М. Сутнісна характеристика поняття конкурентоспроможності у сфері освіти.....	127
Казаковцева О. М. Організаційно-педагогічні умови розвитку професійної компетентності вчителя в умовах освітніх змін.....	131
Калаур С. М. Психологічні аспекти формування конфліктологічної компетентності.....	136
Калько І. В. Механізми відновлення освітніх втрат в закладах загальної середньої освіти.....	138
Касаткін О. С. Сучасна літературна освіта: європейський досвід та українські реалії першої третини XXI століття.....	140
Касьянова О. В. Трансформаційні процеси в підвищенні кваліфікації педагогів у післядипломній освіті: адаптивна модель в умовах війни.....	144
Кипаца М. Л., Водяна В. О. Творчість Наталії Май, Ольги Янушкевич, Богдани Фільць у контексті методики викладання музичного мистецтва в початковій школі.....	147

- vol 899. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-51979-6_21.
8. Puhach V., Dembitska S., Kobylianskyi O., Kobylianska I., Moskovchuk O. Development of Students Support Strategies in Digital Educational Environment by Means of Artificial Intelligence. In: Auer M. E., Rüttnann T. (eds) Futureproofing Engineering Education for Global Responsibility. ICL 2024. Lecture Notes in Networks and Systems, 2025. vol 1260. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-85652-5_22.
 9. The Future of Jobs Report 2025. URL: <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2025/>.

Гарасюк О. Т., Водяна В. О.*

СИМВОЛІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОБРАЗІВ ПРИРОДИ У НАРОДНИХ ПІСНЯХ: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОБОТИ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Проблема вивчення символічного значення образів природи у народних піснях є надзвичайно актуальною у сучасній педагогіці та музично-мистецькій освіті початкової школи. Народна пісня з давніх часів була не лише засобом емоційного вираження та збереження культурної пам'яті, а й важливим інструментом виховання моральних цінностей, формування естетичного смаку та духовного світогляду дітей. Символіка природи, яка проявляється у флористичних, дендрологічних та фауністичних образах, дозволяє розкрити глибину національної культури, сприяє розвитку мовленнєвої компетентності та творчих здібностей учнів. У контексті сучасного навчального процесу важливо інтегрувати такі знання в уроки музичного мистецтва, оскільки це створює умови для активного переживання музики, розуміння її змісту та сенсу, формує цілісне сприйняття мистецтва як культурного явища. Дослідження методичних підходів до роботи з символічними образами природи допомагає вчителю ефективно планувати навчальні заняття, обирати відповідні пісенні тексти та вправи, адаптовані до вікових особливостей учнів, що забезпечує високу навчальну мотивацію та емоційне залучення дітей у процес пізнання. Крім того, розкриття символіки природи сприяє формуванню патріотичної свідомості, поваги до рідної культури та природи, що особливо важливо в умовах сучасного інформаційного середовища. Таким чином, актуальність теми полягає у поєднанні культурологічного, естетичного та педагогічного аспектів, що забезпечує всебічний розвиток молодших школярів та сприяє збереженню національної спадщини через музичне мистецтво.

Метою дослідження теми, запропонованій у цій публікації є виявлення та систематизація символічних образів природи в українських народних піснях та розробка практичних рекомендацій для їх ефективного використання на уроках музичного мистецтва. Дослідження спрямоване на поглиблення розуміння культурно-естетичного значення флористичних, дендрологічних та фауністичних

* © Гарасюк О. Т., Водяна В. О.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ
ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

мотивів, формування у дітей навичок аналізу символіки, розвиток емоційного сприйняття музики та художньо-творчої активності.

Символіка природних образів у народних піснях є багатозаровою та глибоко семантичною. Природа у фольклорі виступає як відображення людських емоцій, соціальних цінностей і духовних ідеалів. Сонце, небо та зірки символізують життєдайність, надію, любов і оптимізм; вони часто асоціюються із життєвою силою та просвітленням розуму [6]. Вода, у формі річок, озер, морів або дощу, уособлює плин життя, долю, очищення та відновлення, а іноді й сум або тугу [2].

Особливе значення мають птахи: соловей уособлює романтичні почуття та натхнення, лелека символізує сімейні цінності та материнство, а зозуля віддзеркалює час і нагадує про швидкоплинність життя [там само]. Рослини та дерева, зокрема калина, верба і дуб, є символами краси, родинності, сили, стійкості та пам'яті про рід і землю [1]. Пори року, квіти, поля та луки відображають циклічність життя, нерозривний зв'язок людини з природою та сезонні ритми народного побуту [6].

Символіка образів природи у піснях формує морально-етичні цінності та патріотичну свідомість, виховує емоційне сприйняття світу та підкреслює глибоку єдність людини з рідною землею [3].

Уроки музичного мистецтва в початковій школі, орієнтовані на символіку природи, сприяють всебічному розвитку учнів. По-перше, вони стимулюють емоційно-ціннісну сферу, розвивають чуйність, співпереживання та здатність до художнього переживання музики [5]. По-друге, через аналіз символів природи формується естетичне сприйняття світу, розвивається уяву, слухова пам'ять і музичне мислення [4]. По-третє, робота з народними піснями активізує мовленнєві та музичні навички, збагачує словниковий запас та формує уявлення про культурно-історичні реалії, сприяє розвитку критичного і творчого мислення [5].

Коротко окреслимо методичні підходи до роботи з народними піснями.

Контекстно-культурний підхід – передбачає ознайомлення дітей із історією, традиціями, побутом та обрядовістю, у яких виникли пісні. Це допомагає розуміти значення символів і мотивів та формує уявлення про національну культуру [6].

Емоційно-ціннісний підхід – залучає учнів до вираження власних почуттів через спів, малюнок, драматизацію та рухи, що сприяє глибокому емоційному сприйняттю музики [2].

Музично-аналітичний підхід – передбачає навчання розпізнавання настрою, темпу, ладу і ритму, аналіз музичної форми, що формує музичну грамотність і критичне мислення [1].

Інтегративний підхід – поєднує музику з літературним читанням, образотворчим мистецтвом та театралізацією, дозволяючи отримати комплексне уявлення про культурне явище [5].

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ
ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мультисенсорний підхід – поєднує слухання, спів, рухові вправи та візуальні образи, активуючи різні канали сприйняття і допомагаючи дітям краще засвоювати матеріал [3].

Проектно-дослідницький підхід – включає збір і аналіз народних пісень свого регіону, створення міні-проектів та дослідницьких робіт, що сприяє розвитку дослідницьких і творчих компетентностей [4].

Для активного залучення учнів до пізнання символіки природних образів ефективними є наступні вправи: «Знайди образ у пісні» – пошук флористичних, дендрологічних і фауністичних символів; «Малюнок під музику» – візуалізація емоційного змісту пісні; «Порівняй дві пісні» – аналіз настрою і символіки; «Рухова імпровізація» – відтворення природних явищ через рухи; «Твори свій образ» – створення власної короткої пісні або ритмічного супроводу, що відображає переживання учнів [2].

Застосування цих методичних підходів забезпечує комплексний розвиток молодших школярів: підвищується рівень художньо-творчого мислення, формуються навички емоційного слухання, активізується музична діяльність, розвивається уява та критичне мислення. Водночас відбувається виховання шанобливого ставлення до народної культури, розширення словникового запасу та уявлень про символи природи, формування патріотичної свідомості та національної ідентичності [6].

Образи природи в українських народних піснях є потужним засобом естетичного, морального та патріотичного виховання молодших школярів. Вони формують у дітей емоційно-ціннісне сприйняття світу, розвивають художньо-творче мислення, музичне сприймання та уяву. Використання різноманітних методичних підходів, таких як контекстно-культурний, емоційно-ціннісний, музично-аналітичний, інтегративний, мультисенсорний та проектно-дослідницький, дозволяє зробити урок музичного мистецтва більш змістовним, інтерактивним та національно орієнтованим. Впровадження таких методик сприяє активному залученню учнів до навчального процесу, формуванню патріотичної свідомості, поваги до народної культури та збагаченню їхніх знань про символіку природи. Розробка методик у цій сфері є перспективним напрямом для сучасної початкової освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кузьменко О. Символіка калини в українських піснях. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2006. №16(4). С. 87–94. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2006/16_4/87_kuzmenko_16_4.pdf.
2. Лук'янчук Н. Г. Рослини – символи у пісенній творчості. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2006. №16(4). С. 105–112. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2006/16_4/105_lukjanczuk_16_4.pdf.
3. Семенчук В. В. Символіка рослин в українській народній пісні історичної Уманщини. *Вісник педагогічних проблем сільських шкіл*. Умань, 2015. Вип. 14. С. 10–18.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ
ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkol_u/10/visnuk_14.pdf.
- Український фольклор: критичні матеріали. Дніпро: УДПУ, 2017. 150 с. URL: <https://surl.li/ilnqsf>.
 - Ярошенко Н. Динаміка образу птаха в українських рушникових орнаментах. *Фольклористика. Українознавство: Матеріали ІХ Міжнародного конгресу українців*, 2019. Київ, 2019. 210 с. URL: <https://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/zbirnyky/2019/folk.pdf>.
 - Янковська Ж. О. Рослинна символіка в українському фольклорі. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2018. 45 с. URL: <https://eprints.ua.edu.ua/id/eprint/9448/1/Roslynna%20symbolika.pdf>.

Гвоздій С. П.*

**ПІДГОТОВКА ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ДО ВИКЛАДАЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Підготовка докторів філософії (PhD) до викладацької діяльності у сучасних умовах суспільних, цифрових та академічних трансформацій стає ключовим завданням системи вищої освіти. Докторанти, які здобувають наукову кваліфікацію, дедалі частіше виступають у ролі викладачів, менторів, освітніх модераторів і дослідників одночасно. З огляду на глобалізацію, використання цифрових технологій у навчанні, а також інтернаціоналізацію академічного середовища, потреба в системній підготовці PhD до викладання вирізняється новими вимогами щодо педагогічної, цифрової та міжкультурної компетентності.

Мета цього дослідження – проаналізувати теоретичні засади, виклики та практичні шляхи формування готовності докторів філософії до викладацької діяльності, а також запропонувати рекомендації щодо вдосконалення освітньо-наукових програм. Методи: аналіз наукової літератури, міжнародних рамок (frameworks), синтез політик у сфері підготовки дослідників і прикладних практик супервізії та розвитку викладацької майстерності.

Професійна готовність доктора філософії до викладання – це комплекс знань, умінь і мотиваційних установок, який охоплює: методологічну і предметну компетентність, педагогічні методики, уміння формувати навчальний контент, цифрову грамотність, комунікативні й міжособистісні навички, а також рефлексивну практику самооцінки й професійного зростання. Модель такої готовності має бути компетентнісно зорієнтованою і інтегрувати академічну кваліфікацію з педагогічним розвитком. Звертаючи увагу на добре відомі рамки розвитку дослідників, варто інтегрувати елементи Researcher Development Framework (RDF), який формулює ключові домени знань, поведінки та атрибутів, необхідних для сучасного дослідника [1].

Ключовим моментом у підготовці докторів філософії стають теоретичні засади підготовки до викладацької діяльності. Професійна

* © Гвоздій С. П.